

СТАНДАРДНИ ОПЕРАТИВНИ ПОСТУПАК

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“
Референтна лабораторија за *Salmonella*, *Shigella*, *Vibrio cholerae*, *Yersinia enterocolitica*

Узимање узорка фецеса и ректалног бриса за бактериолошки преглед

Издање:	Страница:	Важи од:	Ауторизација:	Ознака:
I	1/4	01/12/2023	Наташа Галић шеф референтне лабораторије	SOP_F

	СТАНДАРДНИ ОПЕРАТИВНИ ПОСТУПАК				
	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ Референтна лабораторија за <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>Vibrio cholerae</i> , <i>Yersinia enterocolitica</i>				
Узимање узорка фецеса и ректалног бриса за бактериолошки преглед					
	Издање:	Страница:	Важи од:	Ауторизација:	Ознака:
	I	2/4	01/12/2023	Наташа Галић шеф референтне лабораторије	SOP_F

СТАТУС ДОКУМЕНТА

Документ је препорука Референтне лабораторије за *Salmonella*, *Shigella*, *Vibrio cholerae*, *Yersinia enterocolitica* (даље НРЛ) и нема статус националног водича добре лабораторијске праксе.

Стандардни оперативни поступак су написали стручњаци из НРЛ користећи референтну литературу из предметне области узимајући у обзир капацитете и потребе микробиолошких лабораторија садржаних у извештају „Мапирање и евалуација националних капацитета за детекцију и карактеризацију хуманих *Salmonella* у локалним и регионалним лабораторијама у Републици Србији“. Намена документа је стандардизација свих фаза лабораторијског испитивања у оквиру микробиолошке дијагностике узрочника заразних болести из домена референтности НРЛ.

Документ није обавезујући, предлаже се имплементирање и поштовање СОП док се не објаве национални водичи добре лабораторијске праксе из области медицинске микробиологије.

ЗАКОНСКИ ОСНОВ

Према Закону о заштити становништва од заразних болести („Сл. гласник РС“ бр. 15/16, 68/20 и 136/20) обавезно је спровођење епидемиолошког надзора и примена мера за спречавање и сузбијање заразних болести из домена референтности а које се преносе храном, водом и животном средином (салмонелоза, трбушни тифус, паратифус, јерсиниоза, шигелоза, колера). Према члану 21. Закона обавезно је лабораторијско испитивање ради утврђивања и типизације узрочника у свим случајевима појаве или сумње на појаву заразне болести.

Према Номенклатури здравствених лабораторијских услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу („Сл. гласник РС“ бр. 70/19, област VI– микробиолошке анализе, услуге из бактериологије) СОП се односи на „Узимање биолошког материјала за микробиолошки преглед“ и/или „Узимање биолошког материјала за микробиолошки преглед у транспортну подлогу“ и подразумева, по реду :

- Асептично узимање материјала брисом или бризгалицом или састругавањем или биопсијом или пункцијом или аспирацијом или лаважом или
- Узимање биолошког материјала за микробиолошки преглед у транспортну подлогу

У важећем Правилнику о ценама лабораторијских здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу („Сл. гласник 132/21) наведене услуге су означене шифрама L020404 односно L020412, по реду.

	СТАНДАРДНИ ОПЕРАТИВНИ ПОСТУПАК				
	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ Референтна лабораторија за <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>Vibrio cholerae</i> , <i>Yersinia enterocolitica</i>				
Узимање узорка фецеса и ректалног бриса за бактериолошки преглед					
	Издање:	Страница:	Важи од:	Ауторизација:	Ознака:
	I	3/4	01/12/2023	Наташа Галић шеф референтне лабораторије	SOP_F

1. Наслов

Узимање узорка фецеса и ректалног бриса за бактериолошки преглед

2. Предмет

СОП описује правилно узимање узорка столице и ректалног бриса за бактериолошки преглед у циљу откривања бактеријских узрочника цревних инфекција.

3. Реагенси и потрошни материјал

- Стерилна пластична посуда са широким грлом, поклопцем на навој и шпатулом (флакон за столицу)
- Стерилан брис
- Транспортна Cary Blair подлога
- Рукавице

4. Препоручен узорак и услови транспорта

- Свежа неформирана столица максимално до 1/3 посуде, водена, крваво-слузава
- Формирана столица, величина узорка одговара шпатули („зрно грашка“)
- Садржај из илеостоме и колостоме
- Препоручено правило узастопно три узорка наредна три дана због повремениг излучивања узрочника, нарочито код асимптоматских носилаца претходно идентификованог узрочника
- Ректални брис у транспортној подлози са видљивим узорком столице код мале деце или особа које не могу да сарађују, најбоље узети у здравственој установи
- Донети узорак што је пре могуће, пожељно непосредно по узимању
- Узорак чувати на температури 2-8°C и транспортовати унутар 8 часова у лабораторију, ако то није могуће узорак ставити у транспортну подлогу
- Узорак у транспортној подлози транспортовати унутар 48 часова у лабораторију

5. Критеријуми за одбијање узорка

- Неследљивост узорка и пропратног упута
- Мала количина узорка у односу на препоруку
- Ректални брис без/са трагом фекалне масе
- Узорак столице помешан са урином, тоалет папиром, ватом, баријумом (после снимања гит-а)
- Више од једног узорка истог дана од истог пацијента за исти преглед
- Узорци пацијената који су на болничком лечењу дуже од три дана (осим ако се сумња на болничку епидемију изазвану цревним узрочницима или код AIDS пацијената)

	СТАНДАРДНИ ОПЕРАТИВНИ ПОСТУПАК				
	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ Референтна лабораторија за <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>Vibrio cholerae</i> , <i>Yersinia enterocolitica</i>				
Узимање узорка фецеса и ректалног бриса за бактериолошки преглед					
	Издање:	Страница:	Важи од:	Ауторизација:	Ознака:
	I	4/4	01/12/2023	Наташа Галић шеф референтне лабораторије	SOP_F

6. А) Процедура узимања узорка столице

- Пацијента упутити на правилно давање узорка:
  - Подићи седиште тоалета и покрити отвор тоалета великим комадом хартије или пластичне кесе
  - Руком направити удубљење у папиру/кеси за скупљање столице
  - Спустити седиште тоалета и сести
  - Дефецирати на постављен материјал
  - Не користи тоалет папир за узимање узорка столице већ шпатулицу из флакона
  - Уколико се појави крв или слуз узети шпатулом и тај део
- Пожељно је да се узорак столице узме у здравственој установи
- Вода из тоалетне шоље не сме да се помеша са узорком столице

Б) Процедура узимања ректалног бриса

- Пацијента поставити у лакатно-колени положај
- Ставити рукавице
- Пласирати брис у ректум дубине 2-3 cm да прође анални сфинктер
- Заротирати га пре извлачења
- Поновити поступак са другим брисем
- Оба бриса са фекалним садржајем ставити у епрувету или транспортну подлогу
- Уколико није остало фекалне масе на брису поновити поступак истим брисем
- Скинути рукавице и одложити у отпад

В) Употреба транспортне подлоге

- Cary Blair подлогу пре коришћења држати у фрижидеру на 2-8 °C
  - Подлога у епрувети са затварачем са навојем
- Брисем узети узорак столице или ректални брис и уронити у транспортну подлогу
- Одломити вишак штапића и бацити га
- Затворити епрувету са подлогом и обележити
- Чувати подлогу са узорком у фрижидеру на 2-8 °C до транспорта максимално 48 часа
- Уколико се испитује узорак на више од два узрочника (култивисање на различитим бактериолошким подлогама) треба узети два бриса и ставити у исту транспортну подлогу
- Важно: транспортна подлога се не инкубира!